

**Akademia Wychowania Fizycznego
im. Bronisława Czecha w Krakowie**

ANALIZA RYNKU TURYSTYCZNEGO RUMUNI

2010

**Mateusz Tomaszczyk
Grupa ORT III
Numer indeksu: 34765**

Spis treści

Wstęp	3
-------	---

Rozdział I. Podstawowe informacje o kraju.....	4
1.1. Położenie.....	4
1.2. Ludność.....	4
1.3. Gospodarka.....	5
1.4. Polityka.....	7
1.5. Klimat.....	7

Rozdział II. Warunki rozwoju turystyki.....	8
1.1 Regiony turystyczne i ich główne atrakcje.....	8
1.2 Komunikacja i transport.....	11
1.3 Baza noclegowa.....	12

Rozdział III. Analiza rynku turystycznego Rumunii.....	15
Rynek Rumunii na tle krajów Europy środkowo - wschodniej.....	15
Turystyka przyjazdowa.....	18
Turystyka wyjazdowa.....	23
Turystyka krajowa.....	26
Zatrudnienie w turystyce.....	30
Prognoza turystyczna w kontekście trendów światowych i europejskich.....	31

Rozdział IV. Znaczenie rumuńskiego rynku turystycznego dla Polski.....	34
---	-----------

Rozdział V. Podsumowanie i określenie charakteru rynku.....	37
--	-----------

Bibliografia	38
---------------------	-----------

Spis tabel	39
-------------------	-----------

Spis wykresów.....	39
---------------------------	-----------

Spis rysunków.....	40
---------------------------	-----------

Wstęp

Problematyka pracy

Poniższa praca jest skróconą analizą rynku turystycznego Rumunii. Na podstawie zebranych informacji dotyczących różnych segmentów tego rynku, autor przedstawia wartości liczbowe i procesy, jakie zachodzą w jego obrębie. Pod rozważania został poddany zarówno rynek recepcji, jak i emisji z wyróżnieniem turystyki krajowej. Autor przedstawia również możliwości rozwoju turystyki w kraju oraz określa segmenty, które mają na nią największy wpływ. Analiza określa także poziom rynku rumuńskiego na tle Europy, jego znaczenie dla Polski oraz dokonuje charakterystyki.

Uzasadnienie wybranego tematu

Autor dostrzega dużą potrzebę tworzenia tego typu prac na temat krajów, które posiadają ogromny potencjał turystyczny, ale nie prezentują jeszcze wysokiej pozycji w branży turystycznej. Do takich krajów należy Rumunia, która potrzebuje jeszcze wielu lat dla trwałego zaznaczenia swojej obecności na rynku europejskim.

Istotną rolę w wyborze tematu, odegrało duże zainteresowanie autora krajem i jego walorami turystycznymi. Zainteresowanie pogłębiane prywatnymi wyjazdami i pracą pilocką w Rumunii, pozwoliło na rozszerzenie wiedzy autora o kraju oraz chęć wykorzystania ich w niniejszej pracy.

Układ pracy

Główna część pracy składa się z pięciu rozdziałów w większości podzielonych na podrozdziały. Tuż po stronie tytułowej znajduje się spis treści oraz wstęp. Na końcu pracy umieszczone zostały spisy: tabel, wykresów i rysunków oraz bibliografia.

Źródła

W pierwszej części pracy (tj. w rozdziale I i II) autor korzystał głównie z literatury przewodnikowej oraz informacji zawartych na stronie Towarzystwa Polsko – Rumuńskiego. Dalsza część opiera się o informacje ze stron internetowych zarówno rumuńskich, jak i polskich, ze szczególnym wyróżnieniem strony Rumuńskiego Urzędu Statystycznego oraz Instytutu Turystyki. Pełna bibliografia na temat wykorzystywanych źródeł znajduje się na końcu pracy.

Rozdział I. Podstawowe informacje o kraju¹.

1.1. Położenie

Rumunia jest krajem położonym w południowo – wschodniej Europie. Od strony północnej i wschodniej sąsiaduje z Ukrainą, północno – wschodniej z Mołdawią, południowej z Bułgarią, południowo – zachodniej z Serbią a północno – zachodniej z Węgrami.

Jej granica przebiega doliną rzeki Cisy, przechodzi przez Karpaty Wschodnie oraz przecina historyczną Bukowinę. Następnie biegnie doliną Prutu, aż do swojego ujścia do Dunaju i dalej północną odnogą rzeki do Morza Czarnego. Z Morza Czarnego, na południe od miejscowości Mangalia, biegnie w kierunku zachodnim przecinając południową Dobrudżę. Na południowy – zachód od miejscowości Calarasi dochodzi do doliny Dunaju i biegnie w górę rzeki aż do historycznej krainy Banat. Tam opuszcza dolinę Dunaju i przechodzi przez Nizinę Panońską.

Rysunek 1. Położenie Rumunii.

Źródło: www.tpr.pl

1.2. Ludność

Według danych z roku 2009 Rumunię zamieszkuje 22 215 421 na powierzchni 238 391 km². Kraj nie jest jednolity etnicznie i w jego granicach mieszka duża ilość mniejszości narodowych. Spis powszechny z 2002 roku wyróżnia następujące narodowości [3]:

1. Rumuni – 89,7%
2. Węgrzy – 6,6% (w tym Szeklerzy)
3. Romowie – 2,3%
4. Ukraińcy – 0,3%
5. Niemcy – 0,3%
6. Rosjanie (Starobrzędowcy) – 0,2%
7. Turcy – 0,2%
8. Inne – 0,4%

Zróznicowanie etniczne i kulturowe Rumunii wynika ze złożonej historii tego kraju². Duży wpływ na strukturę narodowościową miały, trwające setki lat, zwierzchnictwa innych państw takich jak Węgry, Turcja czy Austria. Nie bez znaczenia pozostały wędrówki ludów, kontakty handlowe oraz różne zawieruchy wojenne. Największą mniejszością narodową Rumunii są Węgrzy³. Ich ilość i przywiązanie do ziemi wynika z 1000 – letniej obecności na tym terenie form państwowości węgierskiej. Ciekawą grupą, zaliczaną do mniejszości węgierskiej, są Szeklerzy – prawdopodobnie zmadziaryzowani potomkowie Hunów, którzy

¹ Rozdział opracowano na podstawie pozycji: 1, 3, 10, 14 i 15.

² www.tpr.pl

³ Galusek Łukasz, Jurecki Michał, Dumitru Aleksandru; „Rumunia, mozaika w żywych kolorach, oraz Mołdowa”. Wydawnictwo Bezdroża, Kraków 2007.

pełnili ważne obronne funkcje dla dawnego Królestwa Węgier. Opisywana mniejszość skupiona jest głównie w obrębie Transylwanii i Banatu. Pierwsi osadnicy niemieccy przybyli do Transylwanii już w XII wieku jako kolonizatorzy. Przez wieki wnieśli oni duży wkład w rozwój osadnictwa i kultury, posiadając w swoim czasie znaczną autonomię. Znaczącą mniejszość stanowią Cyganie, którzy zjawili się na opisywanym terenie w XIV wieku i najczęściej byli sprowadzonymi niewolnikami. Dzisiaj popularne są niesłuszne stereotypy utożsamiające Rumunów z Cyganami. Spośród innych mniejszości narodowych obecnych w Rumunii takich jak: Turcy, Tatarzy, Rosjanie (Staroobrzędowcy), Bułgarzy, Ukraińcy itd. warto wskazać na rumuńską polonię. Polscy osadnicy przybyli na ziemię historycznej Bukowiny w trzech falach [15]: w 2 połowie XVIII wieku byli to górnicy spod Bochni, na początku XIX wieku górale ze Śląska Cieszyńskiego a w połowie XIX wieku osadnicy z okolic Tarnowa i Rzeszowa. Potomkowie naszych rodaków kultywują narodowe tradycje, a ich obecność podnosi atrakcyjność Bukowiny dla polskich turystów.

Zdecydowana większość obywateli Rumunii jest wyznania prawosławnego – ok. 80% ludności⁴. Jest to zrozumiałe ze względu na wczesne wpływy kultury greckiej oraz działalność greckich monastyrów. Rumunia posiada kościół autokefaliczny z siedzibą w Bukareszcie. Po prawosławiu największą liczbę wiernych skupia Kościół Katolicki – 6%, a następnie, zakorzeniony w narodowości węgierskiej, Ewangelicko – Reformowany (kalwiński). Zauważalne jest również wyznanie greko – katolickie oraz islam, obecny głównie w Dobrudży.

1.3. Gospodarka

Gospodarka Rumunii prezentuje strukturę rolniczo – przemysłową w ustroju kapitalistycznym. Ważną rolę odgrywa przemysł wydobywczy skoncentrowany w Karpatach oraz na Wyżynie Transylwańskiej. Jego rozwojowi sprzyja bogactwo surowców naturalnych występujących w obrębie kraju. Należą do nich [10]: ropa naftowa (największe wydobycie w Europie po Wspólnocie Niepodległych Państw), gaz ziemny, węgiel brunatny i kamienny, mangan, żelazo, miedź, sól kamienna, cynk i ołów oraz złoto.

Przemysłowi wydobywczemu towarzyszy, opierający się na nim, przemysł przetwórczy. Obszary jego koncentracji pokrywają się z miejscami wydobycia poszczególnych surowców. Niestety, najczęściej potężne zakłady sąsiadują z cennymi przyrodniczo górkimi obszarami lub wartościowymi zabytkami. Taki kontrast często stanowi pozostałość czasów socjalistycznych i rządów Nicolae Ceaușescu, kiedy to nie przywiązywano znaczenia do ochrony krajobrazu. Co więcej, przeciwstawiano potęgę przemysłu i klasy robotniczej z pozostałościami feudalnej władzy, będącej symbolem ciemnienia poddanych. Między innymi dlatego naprzeciw pięknego zamku w Hunedoarze stoi duży kompleks hutniczy. Spośród dużej ilości zakładów przemysłowych warto wymienić kilka najważniejszych: potężne rafinerie niedaleko Ploiești oraz w rejonie Bacău i Onești, zakłady celulozowe w Suczawie i Piatra Neamț, przemysł motoryzacyjny w miejscowościach Brașov (marka Aro), Sibiu czy Pitești (marka Dacia) oraz wiele innych zakładów różnych gałęzi przemysłu skoncentrowanych najczęściej w większych miastach, w których przoduje Bukareszt.

W dalszym ciągu znaczący udział w gospodarce Rumunii posiada rolnictwo, w obrębie którego zatrudnionych jest prawie 30% mieszkańców kraju [3]. Największe znaczenie w strukturze upraw mają: kukurydza, pszenica oraz rośliny oleiste (słonecznik) i winna latorośl⁵, a ponadto uprawia się: żyto, jęczmień, buraki cukrowe, ziemniaki, tytoń, paprykę, bakłażany, groch, fasolę, pomidory. Rolnictwo przechodzi od kilkunastu lat restrukturyzację.

⁴ www.tpr.pl

⁵ Ibidem.

Podnosi się po długim okresie panowania kolektywizacji oraz ekstensywnych form gospodarowania. Rumunia pozostaje kolebką pasterstwa, które do dzisiaj jest łatwo zauważalne. Szczególnie mocno zakorzenione jest w obrębie Rumuńskich Karpat, gdzie prowadzony jest wypas owiec, bydła, koni i trzody⁶.

Tabela 1. Ogólne dane makroekonomiczne.

Źródło: <http://bukaresz.trade.gov.pl>

	2005	2006	2007	2008	9m 2009
PKB (mld EUR)	79,0	96,9	121,3	136,8	78,8
PKB (dynamika; %)	4,1	7,7	6,0	7,1	-7,4
Inflacja (gru/gru)	8,6	4,9	6,6	6,3	4,9
Bezrobocie (%; koniec roku)	5,9	5,2	4,1	4,4	6,9
Deficyt budżetowy (% PKB)	-0,4	-1,7	-2,5	-4,8	-5,1
Dług publiczny (% PKB)	20,4	18,2	20,5	21,2	28,2
Eksport (mln EUR)	22 255,1	25 850,5	29 401,8	33 627,9	21 409,6
Import (mln EUR)	32 568,5	40 745,8	50 992,6	56 336,8	36 483,4
Saldo HZ (mln EUR)	-10 313,4	-14 895,3	-21 590,8	-22 708,9	-15 073,8
BIZ w Rumunii (mld EUR)	5,1	9,0	7,2	9,0	3,5
Średnie płace (brutto; EUR)	305	350	490	517	440

Rumunia w dalszym ciągu znajduje się pod wpływem skutków kryzysu ekonomicznego, co można zauważyć analizując tabelę 1. Dane na rok 2009 zostały zebrane tylko dla trzech pierwszych kwartałów, ale można przypuścić na podstawie występujących tendencji, że większość wskaźników, w tym między innymi: PKB, inflacja i dług publiczny, będzie prezentować niekorzystne zmiany. Trzeba jednak przyznać, że niektóre wskaźniki nie zmieniły się tak drastycznie na niekorzyść jak w innych krajach objętych kryzysem (np. jak w nieodległej Grecji). W dalszym ciągu Rumunia utrzymuje niewielki stopień bezrobocia. Aby bronić się przed kryzysem, państwo współpracuje z Komisją Europejską i Międzynarodowym Funduszem Walutowym. Mimo wszystko, musi minąć jeszcze parę lat zanim Rumunia całkowicie upora się z regresją wywołaną przez kryzys gospodarczo – finansowy.⁷

⁶ Tamże s. 5.

⁷ <http://bukareszt.trade.gov.pl>

1.4. Polityka

Ustrój polityczny panujący w Rumunii to demokracja parlamentarno – gabinetowa. W jej obrębie władza podzielona jest na trzy części: ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. Władzę ustawodawczą sprawuje dwuizbowy parlament w składzie: Izba Deputowanych i Senat. Na czele władzy wykonawczej stoi prezydent, ale rzeczywista władza spoczywa w rękach premiera i rządu. Władzę sądowniczą sprawują sądy i trybunały. Szefem rządu jest Emil Boc z Partii Demokratyczno - Ludowej, obowiązki prezydenta pełni Traian Băsescu. Rumuńska konstytucja gwarantuje miejsca w parlamencie mniejszościom narodowym. W przeszłości jednak prawa mniejszości często nie były przestrzegane.

W marcu 2004 roku Rumunia wstąpiła do NATO, a w styczniu 2007 do Unii Europejskiej stając się jednym z największych krajów członkowskich.

Od kilkunastu lat rząd rumuński dostrzega istotną rolę, jaką odgrywa turystyka w gospodarce krajów europejskich, docenia potencjał turystyczny kraju, sprzyja ułatwieniom w poruszaniu się obcokrajowców po Rumunii oraz prowadzi politykę sprzyjającą rozwojowi tej gałęzi gospodarki. Stabilizacja polityczna oraz polityka pro - turystyczna Rumunii, daje solidną podstawę dla dalszych działań przedsiębiorstw turystycznych zarówno krajowych, jak i zagranicznych.

1.5. Klimat

Rumunia leży w strefie klimatu umiarkowanego. Mimo tego, ogromna bariera orograficzna, jaką są Karpaty, decyduje o jego regionalizacji. Z turystycznego punktu widzenia, istotnych jest kilka prowincji klimatycznych⁸.

Prowincja południowo – wschodnia charakteryzuje się najniższymi opadami w skali kraju, ze swoim minimum w okresie letnim. Okres wakacyjny jest zazwyczaj ciepły i słoneczny. Łagodny klimat tego regionu dopełniają stosunkowo krótkie zimy. Z kolei najzimniejsza jest północno – zachodnia część kraju. Występują tam zarówno srogie zimy, jak i upalne lata, a temperatura najniżej spada w kotlinach górskich w wyniku inwersji temperatur.

Ze względu dużą ilość pasm górskich, powietrze wznosi się do góry, następuje kondensacja pary wodnej, w następstwie powstają chmury i dochodzi do opadów. Dlatego najbardziej deszczowe są rejony górskie. Największą sumę opadów notuje się w rejonie Godeanu – Retezat i przekraczają one 2000 mm rocznie.

Rumunia leży w strefie wiatrów zachodnich, ale przez obecność gór na terenie kraju występuje szereg wiatrów lokalnych. Jednym z nich jest Crivatul wiejący ze wschodu na terenie Mołdawii i Dobrudży. Zimą przynosi śnieżne zamiecie, a latem jest zwiastunem upałów. W regionie Banat możemy spotkać zimną Cosave wiejącą zza Dunaju, na Wołoszczyźnie niosący deszcz ciepły Baltaretul, a w Dobrudży Czarny Wiatr często przynoszący susze.

Ze względów klimatycznych, nad morze i w góry jest się najlepiej wybrać latem (poza najgorętszym lipcem). Zwiedzać zabytki można cały rok, ale górskie wioski warto odwiedzać wiosną i jesienią, kiedy przyroda upiększa otoczenie.

⁸ Galusek Łukasz, Jurecki Michał, Dumitru Aleksandru; „Rumunia, mozaika w żywych kolorach, oraz Mołdowa”. Wydawnictwo Bezdroża, Kraków 2007.

Wschodnia Rumunia

Na opisywanym obszarze znajduje się spora część historycznej Mołdawii¹², do której zaliczamy również opisywaną wyżej Bukowinę. Tutaj również najcenniejszymi obiektami są cerkwie, choć już nie malowane, skupione w obszarze od Târgu Neamț do Piatra Neamț. Warto zwrócić uwagę na piękne zespoły zabytkowe dawnych kluczowych miast Gospodarstwa Mołdawskiego: Neamț, Suczawy (leżące na terenie Bukowiny) oraz Jassy. W ich obrębie można znaleźć zarówno wartościowe cerkwie, starą zabudowę jak i pozostałości twierdz dawnych władców Mołdawii.

Odmienny walorem regionu jest dostęp do Morza Czarnego. Stosunkowo niewielki odcinek wybrzeża jest dobrze zagospodarowany i przygotowany na obsługę masowej turystyki.

Rysunek 5. Delta Dunaju.
Źródło: www.tpr.pl

Funkcjonuje tam cała sieć hoteli, restauracji oraz zespołów urządzeń rekreacyjnych. Spośród kurortów nadmorskich można wymienić miejscowości Mamaia, Eforia i inne¹³. Nie brakuje również atrakcji kulturowych i architektonicznych, w które obfituje historyczna Dobrudża. Można znaleźć zarówno pozostałości antyczne, tureckie jak i secesyjne. Szczególnie popularne są meczety w Mangalii i Babadag.

Pod względem przyrodniczym wyjątkowa, w skali europejskiej, jest Delta Dunaju. Jej wartość wyróżniono wpisem na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Jest to obejmujący prawie 3500 km² kompleks rozlewisk rzecznych. W licznych odnogach, jeziorkach i bagnach żyje ogromna ilość ptactwa wodnego, ryb oraz występuje zróżnicowana flora. Po wodach Delt organizowane są rejsy dla turystów, wypływające głównie z Tulczy. W okolicy Delt znajduje się kilka osad staroobrzedowców z ciekawymi cerkwiami.

Rysunek 4. Twierdza, Suczawa.
Źródło: www.tpr.pl

Zachodnia i środkowa Rumunia

Najczęściej kojarzonym regionem Rumunii jest Transylwania (Siedmiogród)¹⁴. Zawdzięcza ona swoją popularność legendarnej postaci hrabiego Draculi, którego historyczny odpowiednik, Vlad Palownik, pozostawił w regionie wiele śladów. Transylwania jest wyżyną otoczoną zewsząd Karpatami. Przez wieki cieszyła się zainteresowaniem różnych narodów, które wpłynęły na jej ogromne bogactwo kulturowe i architektoniczne. We wschodniej części spotkamy potomków Hunów – Szeklerów, na południu germańskich osadników – Sasów, a

Rysunek 6. Zamek, Hunedoara.
Źródło: www.tpr.pl

¹² Galusek Łukasz, Jurecki Michał, Dumitru Aleksandru; „Rumunia, mozaika w żywych kolorach, oraz Mołdowa”. Wydawnictwo Bezdroża, Kraków 2007.

¹³ www.tpr.pl

¹⁴ Galusek Łukasz, Dumitru Aleksandru, Poller Tomasz; „Transylwania. Twierdza rumuńskich Karpat”. Wydawnictwo Bezdroża, Kraków 2003.

ponadto wiele innych nacji lub pozostałości po nich. Niepodważalną wartość prezentują potężne zamki (np. Hunedoara), chłopskie twierdze (np. Rasnov) i warowne kościoły (np. Calnic), których wiele zostało wpisanych na listę UNESCO. Inną ciekawą kategorią zabytków są pozostałości rzymskie, w dużej mierze również wpisane na listę UNESCO, które niegdyś stanowiły ważne ogniwa systemu obronnego Imperium Rzymskiego. Bogactwo regionu dopełniają średniowieczne miasta (np. Sighisoara) oraz nowożytna architektura obronna (np. Alba Iulia) czy secesyjna (np. Oradea). Ze względu na obecność gór, Transylwania ma ogromny potencjał dla rozwoju turystyki aktywnej. Sprzyja temu całe mnóstwo atrakcji przyrodniczych, z których można wyróżnić rejon Apuseni zwanego „Sercem karpackiego krasu”.

W zachodniej części Rumunii znajduje się historyczna kraina Banat. Podobnie jak inne krainy, cechuje się obecnością całej mozaiki narodowej. Warta uwagi jest stolica Timișoara z piękną architekturą secesyjną¹⁵. W obrębie regionu znajduje się ważne uzdrowisko Baile Herculane oraz cenny przyrodniczo przełom Dunaju (Żelazne Wrota).

Rysunek 7. Pałac w Sinaia.
Źródło: www.tpr.pl

Południowa Rumunia

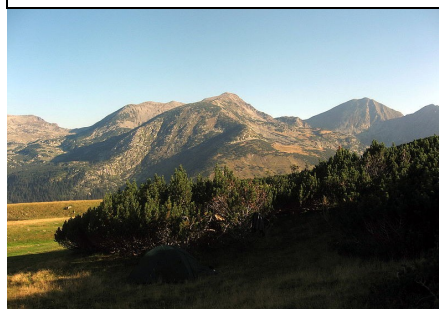
Południowa część kraju pokrywa się głównie z Wołoszczyzną, na którą składają się dwa regiony Oltenia i Muntenia. Ta część kraju traktowana jest przez mieszkańców jak serce Rumunii, choć turyści rzadziej tutaj zaglądają¹⁶. Region ma do zaoferowania kilka ciekawych miasteczek (Turnu Severin, Craiova, Tirgu Jiu, inne) oraz monastyrów (Tismana, Horezu, Cozia, inne)¹⁷. Warte odwiedzenia są również górskie kurorty, a szczególnie Busteni i Sinaia, gdzie można oglądać imponujące pałace królewskie.

W południowej Rumunii znajduje się również stolica kraju – Bukareszt. Jest dziś dwumilionową metropolią z widocznymi wpływami zarówno wschodu, jak i orientu. Socjalistyczna zabudowa zeszpeciła nieco wizerunek miasta, zwanego niegdyś „Paryżem wschodu”, lecz z drugiej strony wprowadza pewną charakterystyczną kontrastowość. W stolicy można podziwiać secesyjną zabudowę, liczne muzea oraz wiele ukrytych między budynkami perełek architektonicznych (np. starych monastyrów). W okolicach Bukaresztu znajduje się warty odwiedzenia zespół pałacowy w Mogosoaia¹⁸ oraz monastypy w Snagov i Cernica.

Góry

Karpaty, które przecinają Rumunię długim łańcuchem, stanowią jedną z najważniejszych jej atrakcji. Dzięki nim, kraj ma olbrzymi potencjał dla rozwoju różnych form turystyki aktywnej oraz przyrodniczej. Różnorodność oraz duży obszar, jaki zajmują tereny górskie, pozwala każdemu znaleźć tą ich część, która najlepiej odpowiada oczekiwaniom. Istnieją obszary świetnie zagospodarowane, z dużą ilością schronisk i szlaków, jak również zupełnie

Rysunek 8. Masyw Retezat.
Źródło: www.wikipedia.org

¹⁵ www.tpr.pl

¹⁶ Galusek Łukasz, Jurecki Michał, Dumitru Aleksandru; „Rumunia, mozaika w żywych kolorach, oraz Mołdowa”. Wydawnictwo Bezdroża, Kraków 2007.

¹⁷ Op. cit.

¹⁸ Op. cit.

dzikie, niemal bezludne. Górskie wędrówki doskonale uzupełnia barwny folklor lokalnej ludności i liczne atrakcje w dolinach górskich. Warto wyróżnić w Karpatach wschodnich góry: Rodniańskie i Marmaroskie, Karpatach Południowych: Bucegi i Fogarasze, a w górach Zachodniorumuńskich – Padis.

1.2. Komunikacja i transport.

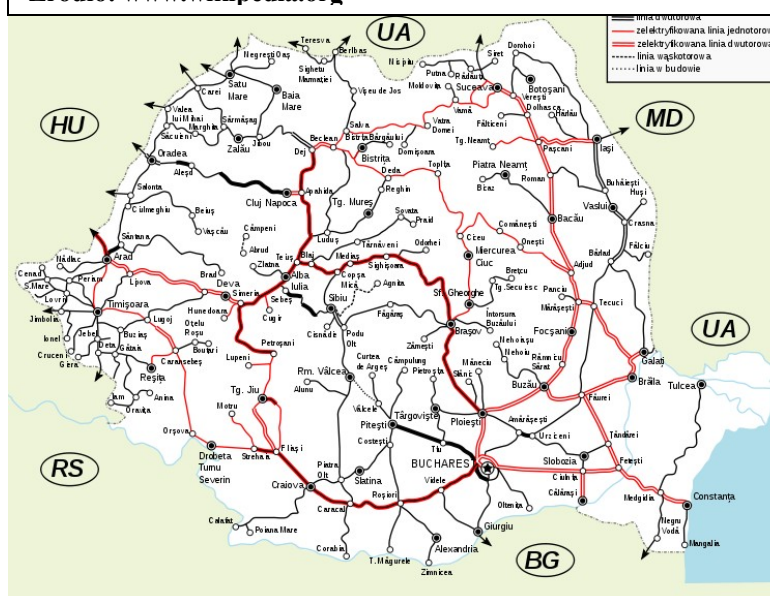
Kolej.

Pierwsze trakcje kolejowe na terenie dzisiejszej Rumunii powstały dzięki zagranicznym budowniczym w XIX wieku. Na terenie Transylwanii byli to Austriacy, a w obrębie Mołdawii i Wołoszczyzny – fachowcy francuscy¹⁹.

Rumunia posiada ponad 11 tysięcy kilometrów linii kolejowej, przez co można pociągiem dotrzeć niemal wszędzie. Tabory są w zróżnicowanym stanie technicznym, ale pociągi jeżdżą regularnie i są zwykle tańsze niż w Polsce. Większość linii jest zelektryfikowana, co jeszcze do niedawna nie było regułą. System kolejowy kraju można prześledzić na rysunku 9. Można z niego wyczytać najważniejsze połączenia oraz węzły kolejowe, do których należą: Bukareszt, Timisoara, Brasov, Arad i Ploeshti. Koleje w Rumunii mogą być bardzo użyteczne dla potrzeb ruchu turystycznego.

Rysunek 9. System kolejowy Rumunii.

Źródło: www.wikipedia.org

Drogi

System dróg kołowych nie prezentuje się dobrze na tle innych krajów Europy, co stanowi utrudnienie dla ruchu turystycznego. Aktualnie Rumunia posiada około 153 tysiące kilometrów dróg. Niestety, te o charakterze lokalnym są nierzadko drogami bitymi lub szutrowymi. Istnieje tylko jeden dłuższy odcinek autostrady z Bukaresztu do Pitești (A1). Autostrady A2, A3, A4, A5 są jeszcze w budowie lub na etapie planowania, a termin realizacji ostatniego z odcinków ustalony jest na rok 2016²⁰. Hierarchia dróg rumuńskich prezentuje się następująco: międzynarodowe - E, krajowe - DN (Drum Național), wojewódzkie - DJ (Drum Județean) i gminne - DC (Drum Comunal)²¹. Dróg międzynarodowych jest siedem i mają one przebieg łączący różne części kraju.

Przebieg linii kolejowych i dróg kołowych jest w dużym stopniu determinowany przez ukształtowanie terenu, które w przypadku Rumunii jest w dużej mierze góryste. Dlatego

¹⁹ www.tpr.pl

²⁰ www.wikipedia.org

²¹ Op. cit.

ciągi komunikacyjne przebiegają najczęściej dolinami rzek oraz przecinają łańcuchy górskie w najbardziej dogodnych miejscach, czyli na przełęczach i w obrębie przełomów rzecznych. Do takich ważnych przełęczy należą m.in.: przeł. Mestecăniș (1099m-tunel), przeł. Ilva (893m), przeł. Ghimeș (1006m), przeł. Predeal (1033m), i inne. Wśród przełomów warto podkreślić przełom Oltu przez Karpaty Południowe.

Transport wodny

Największą rzeką Rumunii jest Dunaj, dlatego to właśnie o jego wody opiera się transport pasażerski i towarowy wewnątrz kraju. Jest to zarówno transport śródlądowy jak i morski, ponieważ rzeka ma na tyle dostępne koryto, że mogą do niego wpływać statki z Morza Czarnego. Głównymi portami, łączącymi funkcje portu śródlądowego i morskiego, na Dunaju są [10]: Turnu Severin, Giurgiu oraz Brăila i Galați. Najważniejszym portem na morskim wybrzeżu jest Konstanca. Ruch turystyczny wykorzystuje białą flotę szczególnie w obrębie delty Dunaju, gdzie organizowane są rejsy turystyczne dla odwiedzających. Głównym portem dla statków wycieczkowych jest Tulcza.

Transport lotniczy

Rynek przewozów lotniczych w Rumunii jest na etapie rozwoju. Rodzimy przewoźnik TAROM dysponuje często przestarzałą flotą, ale ma duże znaczenie przede wszystkim w rynku krajowym. Spory udział w rynku przewozów międzynarodowych mają zagraniczni przewoźnicy. Standard lotnisk również nie stoi na wysokim poziomie. Porty lotnicze będące w stanie obsługiwać loty międzynarodowe znajdują się w: Bukareszcie (Otopeni), Konstancy, Suczawie, Aradzie i Timișoarze²², a poza nimi istnieje szereg lotnisk lokalnych. Najważniejszym lotniskiem jest port w Bukareszcie, który posiada połączenia z wieloma miastami Europy (np. Berlin, Paryż, Frankfurt, Wiedeń, Praga itd.)²³ oraz polskimi lotniskami w Gdańsku, Katowicach, Poznaniu, Krakowie, Warszawie, Rzeszowie, Szczecinie i Wrocławiu.²⁴

1.3 .Baza noclegowa

Struktura obiektów noclegowych w Rumunii ciągle się zmienia, a na przestrzeni kilkunastu lat widoczne są pewne tendencje. Każdego roku rośnie ilość hoteli, moteli, hoteli młodzieżowych i hosteli. Tendencje spadkową utrzymują schroniska górskie, kempingi i domki letniskowe, obozowiska szkolne oraz zajazdy (które już niemal zniknęły). Niewielkie wahania prezentują kategorie: bungalowy i wille, zakwaterowanie na statkach, ośrodki wypoczynkowe i obiekty postojowe²⁵. Pensjonaty miejskie i wiejskie, które pojawiły się dopiero w latach dziewięćdziesiątych, notują od lat proporcjonalnie najwyższy wzrost liczby. Jak wynika z tabeli 2, największy udział w bazie noclegowej Rumunii mają hotele i motele oraz pensjonaty wiejskie. W 2007 roku liczba obiektów sięgnęła 4694. Do 2006 można mówić o tendencji wzrostowej, a w roku 2007 liczba obiektów noclegowych utrzymała się na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego. Podobnie do wskaźnika ilości obiektów zachował się wskaźnik ich pojemności.

²² www.tpr.pl

²³ <http://otp-airport.ro>

²⁴ www.mojeprzeloty.pl

²⁵ www.insse.ro

Tabela 2. Rodzaje, liczba i pojemność obiektów noclegowych w Rumunii w 2007 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.insse.ro

Obiekt noclegowy	Liczba obiektów	Pojemność
Hotele i motele	1231	174471
Hotele dla młodzieży	35	2059
Hostele	44	1463
Zajazdy	6	186
Schroniska górskie	108	5574
Kampingi i domki letniskowe	111	29126
Bungalowy i wille	974	19794
Obozowiska szkolne	115	20320
Miejskie pensjonaty	736	13429
Wiejskie pensjonaty	1292	15448
Obiekty postojowe	30	1152
Ośrodki wypoczynkowe	3	160
Zakwaterowanie na statkach	9	519
Razem	4694	283701

Baza noclegowa koncentruje się w dużych miastach Rumunii (najwięcej w Bukareszcie), na wybrzeżu oraz na terenie Karpat. Struktura obiektów zmienia się pod kontem przyjmowania większej ilości turystów zagranicznych, świadczy o tym rosnąca liczba i standard hoteli. W 2007 roku hoteli pięciogwiazdkowych funkcjonowało 10, a hoteli czterogwiazdkowych 89²⁶. Maleje udział obiektów, które jeszcze za czasów socjalistycznych były dotowane przez państwo. Taka tendencja nie jest nam obca, gdyż w Polsce również występowała, a nawet jeszcze występuje. Przykładem jest spadająca liczba schronisk turystycznych. Szukają one sposobów na rentowne funkcjonowanie w kapitalistycznych czasach, najczęściej podlegając procesowi prywatyzacji.

²⁶ Patrz: tabela 3.

Tabela 3. Struktura obiektów noclegowych według ich standardu w roku 2007.

Źródło: www.insse.ro

Rodzaje obiektów	Standard obiektów noclegowych						Wszystkie
	5 gwiazdek	4 gwiazdki	3 gwiazdki	2 gwiazdki	1 gwiazdka	Nie klasyfikowane	
Wszystkie	30	272	1108	2074	919	291	4694
Hotele	10	89	345	447	171	19	1081
Motele	-	-	35	73	39	3	150
Hotele dla młodzieży	-	-	16	14	5	-	35
Hostele	-	-	14	26	3	1	44
Zajazdy	-	-	-	-	-	6	6
Schroniska górskie	-	-	16	24	36	32	108
Kampingi i domki letniskowe	-	1	5	11	60	34	111
Bungalowy i wille	5	81	182	230	395	81	974
Obozowiska szkolne	-	-	-	-	-	115	115
Miejskie pensjonaty	5	56	250	364	61	-	736
Wiejskie pensjonaty	10	41	238	865	138	-	1292
Obiekty postojowe	-	-	2	17	11	-	30
Ośrodki wypoczynkowe	-	-	1	2	-	-	3
Zakwaterowanie na statkach	-	-	4	1	-	-	9

Klasyfikację obiektów noclegowych według standardu można prześledzić w tabeli 3. Jak już wcześniej zostało wspomniane, struktura obiektów noclegowych w Rumunii zmienia się w kierunku polepszenia ich standardu. Podobnie jak w Polsce, najwięcej jest obiektów dwu i trzy gwiazdkowych, spośród których sporą większość stanowią hotele i pensjonaty.

Rozdział III. Analiza rynku turystycznego Rumunii²⁷.

1.1. Rynek Rumunii na tle krajów Europy środkowo - wschodniej.

W zestawieniu przyjazdów do krajów opisywanego regionu, będącymi dla siebie największą konkurencją, Rumunia prezentuje się słabo. W roku 2008 do kraju przyjechało 1,466 mln. turystów, co jest jednym z najniższych wskaźników. Niestety, dane zestawione w tabeli 4 mają swoje mankamenty. Dla zmierzenia liczby przyjazdów zastosowano różne metody, które znacznie utrudniają dokonanie porównania pomiędzy poszczególnymi państwami. Metoda, za pomocą której obliczono liczbę turystów zagranicznych w Rumunii, oparta została o liczbę noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania. Nie wszyscy zagraniczni turyści korzystają z takich obiektów. Zatem nie trudno wywnioskować, że podana liczba turystów w rzeczywistości jest wyższa. Niedokładności tej liczby służy również fakt, że Rumunia jest często celem podróży dla miłośników turystyki aktywnej, którzy wybierają noclegi pod namiotem lub u miejscowych gospodarzy. Dlatego, zdaniem autora, w przypadku Rumunii wartość wskaźnika przyjazdu turystów zagranicznych może odbiegać od rzeczywistych przyjazdów znacznie bardziej niż w krajach, których potencjał do rozwoju turystyki aktywnej jest niewielki.

Tabela 4. Przyjazdy turystów zagranicznych do krajów Europy Środkowo - Wschodniej.
Źródło: www.intur.com.pl

Kraj	Przyjazdy w mln					
	Źródła danych	2000	2005	2007	2008	2009
Europa Środkowo - Wschodnia		69,351	87,453	96,585	99,707	91,574
Azerbejdżan	TF	...	...	1,011	1,409	...
Bułgaria	TF	2,785	4,837	5,151	5,780	...
Czechy	TCE	4,773	6,336	0,668	6,649	...
Estonia	TF	1,220	1,917	0,190	1,970	...
Węgry	TF	...	9,979	8,638	8,814	...
Kazachstan	TF	...	...	...	3,447	...
Łotwa	TF	...	...	1,653	1,684	...
Litwa	TF	1,083	2,000	1,486	1,611	...
Polska	TF	0,174	0,152	14,975	12,960	...
Rumunia	TCE	0,867	0,143	1,551	1,466	...
Federacja Rosyjska	TF	...	1,994	20,605	...	...
Słowacja	TCE	1,053	1,498	1,685	1,767	...
Ukraina	TF	6,431	17,631	23,122	25,392	...
Uzbekistan	TF	...	...	...	1,069	...

²⁷ Rozdział opracowano na podstawie pozycji: 4, 5 i 7.

Legenda:

- TF – międzynarodowe przyjazdy turystów na granicach (wyłączając odwiedzających jednodniowych);
- TCE – turyści zagraniczni korzystający z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego;
- ... - brak danych

Dla roku 2009 zostały opracowane tylko trzy pierwsze kwartały. Liczbę przybyłych do poszczególnych krajów turystów, we wspomnianych kwartałach, odniesiono do liczb z tych samych kwartałów roku poprzedniego i w zdecydowanej większości zanotowano zmianę ujemną²⁸. Na mniejszą liczbę przyjazdów miał wpływ światowy kryzys gospodarczy. Jednak w ostatnim kwartale roku można zauważyć tendencję wzrostową, która świadczy o tym, że lokalne (jak również światowe) rynki turystyczne z kryzysu już wychodzą.

Pomimo poprawy sytuacji w końcu roku 2009, dochody z turystyki na świecie spadły o 6%²⁹. Ze względu na to, że branża turystyczna od lat jest przyzwyczajona do wzrostu, wynik ten może być rozczarowujący. Z drugiej strony, świadczy on w pewnym stopniu o odporności rynków turystycznych na trudną sytuację ekonomiczną, szczególnie w porównaniu z innymi gałęziami gospodarki.

W zestawieniu przychodów z turystyki w 2008 rok, widocznych w tabeli 5, Rumunia prezentowała się lepiej plasując się w środku tabeli. Mimo to, różnica dzieląca Rumunię od krajów najlepiej zarabiających na turystyce w tym regionie, czyli Federacji Rosyjskiej i Polski, jest znaczna. Analizując tabelę 4 i 5 można dojść do wniosku, że zależność między dochodami z turystyki oraz przyjazdami nie jest proporcjonalna. Przykładowo: Rumunia pod względem ilości zagranicznych turystów wypada gorzej od Litwy i Łotwy, a lepiej pod względem wpływów. Wyjaśnienie takiego zjawiska wydaje się tkwić w strukturze rodzajów turystyki, które są mniej lub bardziej dochodowe, jak i całym zespołem innych czynników, np. ekonomicznych.

²⁸ www.intur.com.pl

²⁹ Ibidem.

Tabela 5. Wpływy z turystyki międzynarodowej w Europie Środkowo - Wschodniej (w mld. USD).
Źródło: www.intur.com.pl

Kraj	Wpływy (w mld.)			
	2000	2005	2007	2008
Europa Środkowo - Wschodnia	32,687	38,222	48,548	58,116
Armenia	...	...	0,305	0,331
Azerbejdżan	0,078	0,117	0,178	0,190
Białoruś	0,253	0,286	0,325	0,365
Bułgaria	2,412	2,612	3,130	3,804
Czechy	4,677	5,541	6,632	7,722
Estonia	0,971	1,024	1,035	1,212
Gruzja	0,241	0,313	0,384	0,447
Węgry	4,111	4,233	4,728	6,032
Kazachstan	0,701	0,838	1,013	1,012
Kirgistan	0,073	0,167	0,346	0,515
Łotwa	0,341	0,048	0,671	0,803
Litwa	0,921	1,038	1,153	1,338
Polska	6,287	7,221	10,599	11,771
Mołdowa	0,103	0,112	0,167	0,212
Rumunia	1,061	1,298	1,610	1,997
Federacja Rosyjska	...	...	9,607	11,944
Słowacja	0,121	1,513	2,013	2,584
Ukraina	3,125	3,485	4,597	5,768
Uzbekistan			0,051	0,064

W porównaniu z wpływami z turystyki w skali światowej w 2008 roku, Rumunia była poza pierwszymi pięćdziesięcioma krajami, spośród których można znaleźć Federację Rosyjską, Polskę, Czechy i Ukrainę. Podobnie kształtowała się sytuacja w obrębie wydatków na turystykę obywateli krajów świata. Pośród pierwszych pięćdziesięciu w 2008 roku z regionu Europy Środkowo – Wschodniej znalazły się: Federacja Rosyjska, Polska, Czechy, Węgry i Ukraina.

Baza noclegowa Rumunii została omówiona w rozdziale II³⁰. Zestawiona w tabeli 6 z innymi krajami regionu, pokazuje Rumunię w pozytywnym świetle w porównaniu do swoich rywali. Tak duża liczba obiektów noclegowych może być zastanawiająca ze względu na stosunkowo niewielką liczbę przyjazdów zagranicznych. Przykładowo: Polska ma niemal o połowę mniej obiektów typu hotelowego, a notuje kilkakrotnie więcej przyjazdów. Przypuszczalnie taka ilość obiektów noclegowych ma związek z dobrze rozwiniętą turystyką krajową oraz dużym udziałem mniejszych obiektów w tej liczbie.

W podrozdziale zostały zaprezentowane wybrane i podstawowe statystyki turystyczne dla porównania z krajami regionu Europy Środkowo – Wschodniej. Następne części pracy dostarczą jeszcze więcej porównań między krajami regionu i pozwolą na pełniejszy obraz rumuńskiego rynku turystycznego.

³⁰ Patrz: Rozdział II, podrozdział 1.3.

Tabela 6. Liczba hoteli i obiektów typu hotelowego w krajach Europy Środkowo - Wschodniej.
Źródło: www.intur.com.pl

Kraj	2004	2005	2006	2007	2008
Bulgaria	1016	1230	1348	1526	1646
Czechy	4331	4278	4314	4559	4483
Estonia	267	317	341	346	368
Łotwa	803	785	753	735	708
Litwa	317	331	338	348	365
Węgry	1952	2061	2032	1999	2001
Polska	2139	2200	2301	2443	2642
Rumunia	3301	3608	4125	4163	4362
Słowacja	873	885	922	1249	1313

1.2. Turystyka przyjazdowa.

Przyjazdy zagranicznych turystów sukcesywnie rosną od połowy lat 90 – tych, czyli od okresu przemian ustrojowych w kraju. Po spadku liczby przyjezdnych w 2006 roku, Rumunia zanotowała największy wzrost w 2007 roku (1,551 mln), który spowodowany był przystąpieniem do Unii Europejskiej oraz pełnieniem honorów Europejskiej Stolicy Kultury przez miasto Sybin (Transylwania). Była to najwyższa wartość w przeciągu ostatnich dwudziestu lat. W 2008 nastąpił spadek liczby turystów zagranicznych, który jednak należy interpretować jako powrót do normalnej tendencji po niezwyklej wydarzeniach roku 2007. Wykres 1 pokazuje stosunek turystów do przyjezdnych. Przystąpienie do UE bardzo przysłużyło się również tej drugiej kategorii, gdyż liczba przyjezdnych zanotowała duży wzrost w 2007 i 2008 roku, osiągając kolejno 7,722 i 8,862 mln.

Wykres 1. Liczba turystów zagranicznych odwiedzających Rumunię (w tys.).
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.insse.ro, www.intur.com.pl

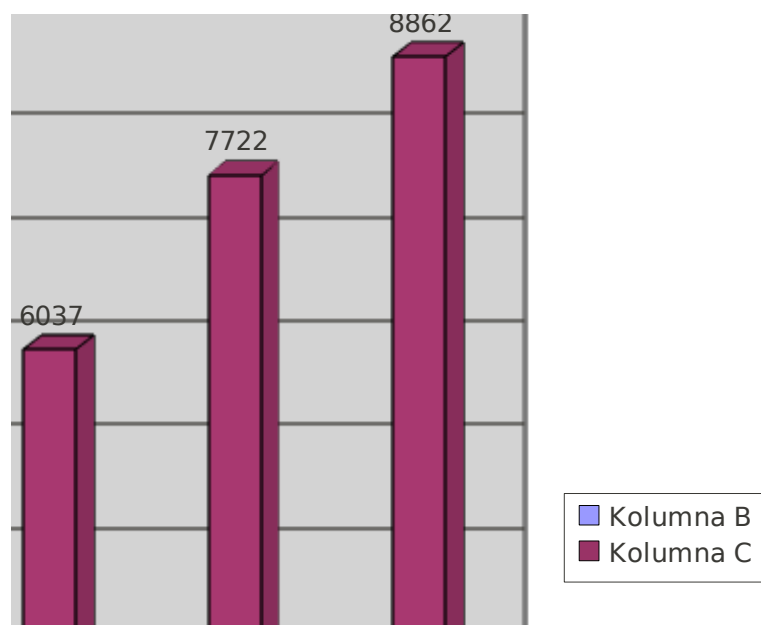

Tabela 7 pokazuje preferencje turystów zagranicznych dotyczące poszczególnych obiektów zakwaterowania zbiorowego. Największą popularnością cieszą się hotele i motele, które zdeklasowały inne obiekty. Poza pensjonatami, bungalowami i willami pozostałe kategorie przyjmują niewielkie ilości turystów zagranicznych. Prezentowane dane świadczą o

zapotrzebowaniu na obiekty o wysokim standardzie. Pod tym kątem Rumunia stale się rozwija, modernizując swoją bazę noclegową³¹.

Tabela 7. Noclegi turystów zagranicznych w rumuńskich obiektach noclegowych (w tys.).

Źródło: www.insse.ro

	2003	2004	2005	2006	2007
Razem	1105	1359	1430	1380	1551
Hotele i Motele	1015	1242	1301	1250	1404
Hotele dla młodzieży	3	4	10	11	10
Hostele	4	6	3	3	3
Zajazdy	...	...	...	1	1
Schroniska górskie	5	5	5	3	3
Kampingi i domki letniskowe	13	14	8	7	8
Bungalowy i wille	19	21	28	29	29
Obozowiska szkolne	...	3	1	...	1
Miejskie pensjonaty	28	38	4	50	64
Wiejskie pensjonaty	12	17	18	18	20
Obiekty postojowe	...	1	1	1	1
Ośrodki wypoczynkowe	...	...	1	1	...
Zakwaterowanie na statkach	5	8	7	6	7

W porównaniu do krajów Europy Środkowo – Wschodniej, pod względem noclegów w obiektach zakwaterowania zbiorowego, Rumunia prezentuje się przeciętnie. Zestawienie z krajami konkurencyjnymi znajduje się w tabelach 8 i 9. Jak wynika z tabel, zdecydowana większość turystów zagranicznych w Rumunii korzysta z obiektów o wyższym standardzie (ok. 98%), podczas gdy w Polsce ruch turystyczny jest bardziej rozłożony, a hotele i obiekty typu hotelowego wybiera 88%. Tak wysoki wynik Rumunii może wynikać z słabiej rozwiniętej bazy noclegowej i infrastruktury drogowej, która stwarza problemy w dotarciu do atrakcji leżących poza miastami. Problem może również tkwić w niedostatecznej promocji poszczególnych regionów poza ośrodkami zurbanizowanymi, gdzie bardziej popularne są obiekty inne niż hotele.

Tabela 8. Liczba nierezydentów (w tys.) nocujących w hotelach i obiektach typu hotelowego w krajach Europy Środkowo - Wschodniej.

Źródło: www.intur.com.pl

	2004	2005	2006	2007	2008
Bulgaria	1668	1909	2023	2206	2205
Czechy	5346	5686	5781	6098	6135
Estonia	1300	1358	1330	1286	1353
Litwa	530	623	692	767	825
Łotwa	520	680	746	765	846
Węgry	2951	3140	3009	3131	...
Polska	3385	3723	3738	3833	3566
Rumunia	1332	1407	1363	1531	1439
Słowacja	1094	1203	1292	1350	1411

³¹ Patrz: Rozdział II, podrozdział 1.3.

Tabela 9. Liczba nierezydentów (w tys.) nocujących w pozostałych obiektach zakwaterowania zbiorowego w krajach Europy Środkowo - Wschodniej.

Źródło: www.intur.com.pl

	2004	2005	2006	2007	2008
Bulgaria	26	26	28	21	19
Czechy	715	650	655	581	515
Estonia	74	95	98	94	80
Litwa	28	25	28	38	33
Łotwa	26	50	70	80	99
Węgry	319	306	301	320	...
Polska	549	587	576	554	480
Rumunia	27	23	17	20	27
Słowacja	289	295	302	315	328

Tabele 8 i 9 ujawniają różnicę pomiędzy sposobami obliczania ilości przyjazdów turystów. W przypadku Rumunii suma wartości z danego roku z obu tabel równa się liczbie zagranicznych turystów w ogóle. Jest tak, ponieważ Rumunia stosuje metodę liczenia turystów zagranicznych na podstawie ich noclegów. Przykładowo w Polsce, gdzie stosuje się metodę obliczania na podstawie przejazdów przez granice, dla roku 2008 ilość noclegów podana w tabelach stanowi ok. 31% wszystkich zagranicznych turystów (a było ich 12,960 mln). Na tej podstawie można wysunąć wniosek, że obliczona liczba przyjazdów turystów zagranicznych do Rumunii jest bardzo niedokładna.

Tabela 10. Rynki generujące największą ilość odwiedzających Rumunię.

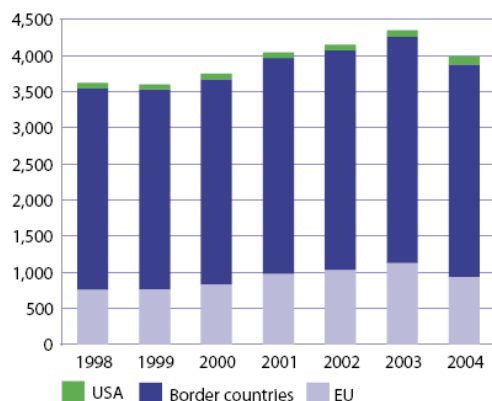
Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.insse.ro

Kontynenty/ Kraje	Liczba przyjezdnych (w tys.)					
	2001	2002	2004	2005	2006	2007
Europa	4551	5344	6306	5522	5690	7289
Austria	88	101	90	129	152	218
Bulgaria	363	340	375	389	399	818
Czechy	78	65	61	50	52	110
Francja	92	101	93	110	129	185
Niemcy	359	380	296	354	343	473
Grecja	59	60	46	61	64	104
Włochy	230	259	231	271	278	398
Holandia	56	58	39	53	50	79
Polska	113	109	133	62	75	191
Słowacja	103	84	89	48	41	120
Wielka Brytania	60	69	55	77	90	118
Węgry	1153	1537	2603	1522	1367	1743
Serbia i Czarnogóra	175	271	220	148	167	171
Mołdawia	857	1059	1213	1435	1490	1110
Turcja	191	205	195	201	219	284
Ukraina	289	349	310	328	433	720
Afryka	9	10	12	12	14	16
Ameryka	103	115	139	154	172	189
Azja	123	119	135	142	151	212
Australia i Oceania	6	6	7	8	9	14
Razem	4794	5595	6600	5839	6037	7722

Na Rumuńskich granicach odnotowano w 2007 roku 7,722 mln. odwiedzających zagranicznych. Tabela 10 prezentuje kierunki, z jakich najczęściej przyjeżdżali odwiedzający. Dla porównania i lepszego zobrazowania przemian w rynkach generujących przyjazdy do Rumunii, autor przytoczył wykresy 2 i 3, które zostały sporządzone przez WTTC.

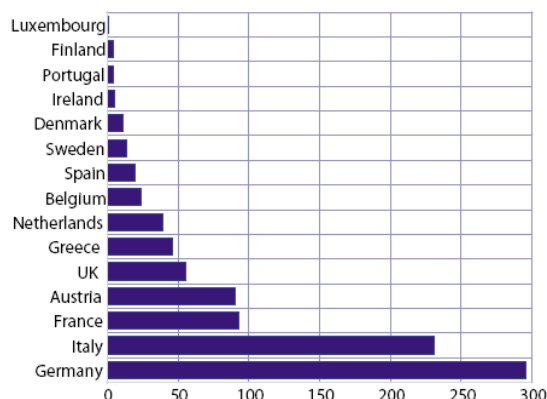
Wykres 2. Przyjazdy do Rumunii z USA, UE i krajów sąsiednich w latach 1998 - 2004.

Źródło: www.wttc.org

Wykres 3. Przyjazdy do Rumunii z wybranych krajów UE w 2004 roku.

Źródło: www.wttc.org

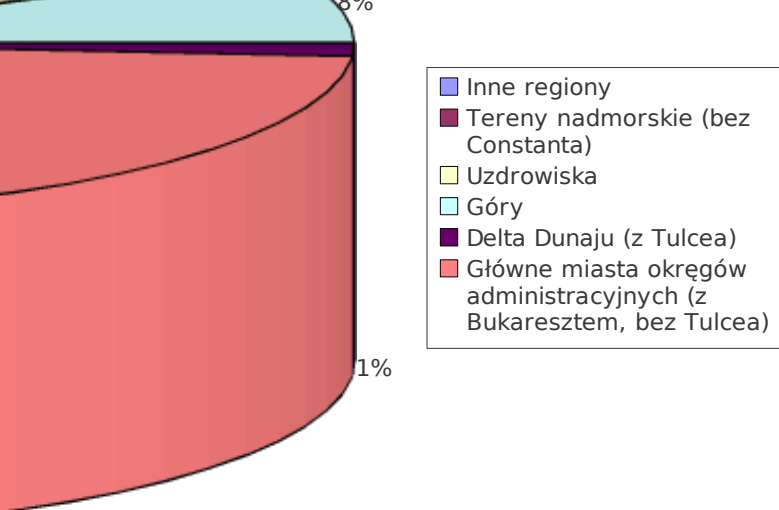
Wykres 3 pokazuje, że w latach 1998 – 2004 największy udział w ilości odwiedzających zagranicznych w Rumunii mieli obywatele krajów ościennych. Spory udział miały również rynki europejskie, w tym głównie: Niemcy, Włochy, Francja, Austria, Wielka Brytania i Grecja. Największa ilość odwiedzających europejskich pochodziła z Niemiec. Nie jest to niespodzianką, gdyż Niemcy od dłuższego czasu charakteryzują się dużą aktywnością turystyczną i tak jest do dziś.

W prezentowanych w tabeli 10 nowszych danych, sytuacja przedstawia się podobnie. W dalszym ciągu największą ilość odwiedzających generują rynki krajów sąsiednich, głównie: Węgry, Mołdawia, Bułgaria i Ukraina. O ile wejście Rumunii do UE w 2007 roku spowodowało znaczny wzrost przyjazdów z Bułgarii, która przystąpiła do UE wraz z sąsiadem, o tyle bardziej restrykcyjne przepisy graniczne dla przyjezdnych z poza UE wpłynęły na zmniejszenie ilości przyjezdnych z Mołdawii. Pośród rynków europejskich prym w ilości przyjazdów wiodą niezmiennie: Niemcy, Włochy, Francja i Austria. Zmiany nastąpiły w proporcjach przyjazdów z dalekich kierunków w stosunku do krajów ościennych i europejskich.

Spośród nielicznych danych na 2008 rok, jakie udało się autorowi odszukać, nie widać większych zmian w strukturze przyjazdów z krajów europejskich. Dane te dotyczą krajów: Austrii, Bułgarii, Włoch, Niemiec, Mołdawii, Turcji, Ukrainy i Węgier³². Również w 2008 roku odnotowano wzrost przyjazdów z większości z wymienionych krajów, za wyjątkiem Austrii, w przypadku której liczba przyjezdnych była podobna. Po spadku przyjazdów z Mołdawii w 2007 roku, w roku kolejnym liczba przyjezdnych sięgnęła 1,429 mln., zatem ponownie wzrosła.

Wskutek rozwoju komunikacji, infrastruktury turystycznej i prowadzenia szerokich działań promocyjnych poza granicami Rumunii, do kraju przyjeżdża coraz więcej turystów nie tylko z krajów Europy, ale i świata.

³² www.insse.ro

ow w przyjazdach do Rumunii w 2007r.
ne na podstawie www.insse.ro

rynków widoczny jest na wykresie 4. Udział niewielki, ale od lat sukcesywnie wzrasta.

Tabela 11. Rodzaj transportu wybierany przez odwiedzających zagranicznych (w tys.).
Źródło: www.insse.ro

Rodzaj transportu	Lata					
	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Drogowy	4343	5401	4428	4390	5753	6885
Kolejowy	348	308	305	316	275	253
Lotniczy	752	705	919	1122	1460	1462
Wodny	152	186	187	209	234	262
Razem	5595	6600	5839	6037	7722	8862

Odwiedzający Rumunię najczęściej podróżowali transportem drogowym, który ciągle się rozwija. Największy wzrost zanotował transport lotniczy - na przestrzeni od 2003 do 2008 było to prawie 100%. Jak wynika z tabeli 11, wzrasta popularność transportu wodnego, ale zaskakująco spada zainteresowanie podróżami kolejną. Pomimo, że kolej jest bardzo dogodnym i sprawnym środkiem transportu, pozostaje symbolem rozwoju gospodarczego czasów socjalistycznych i wymaga jeszcze szeregu modernizacji.

Wykres 5. Przyjazdy turystów zagranicznych do poszczególnych regionów w 2007.
Źródło: www.insse.ro

Na terenie Rumunii możemy wyodrębnić kilka regionów turystycznych, które w dużej mierze pokrywają się z kategoriami zaprezentowanymi na wykresie 5. Zagraniczny ruch turystyczny w Rumunii jest skoncentrowany głównie w Bukareszcie i stolicach regionów. Na statystykę miast wpływ mają przede wszystkim turyści biznesowi, stosunkowo najprostszy dojazd, lotniska i duża ilość atrakcji w jednym miejscu. Drugim regionem, pod względem popularności wśród zagranicznych turystów, były góry. W ich przypadku sezon turystyczny występuje zarówno latem, jak i zimą. Pod tym względem w bardziej niekorzystnej sytuacji jest region nadmorski, w obrębie którego dochody z turystyki czerpie się głównie latem. Niewielka ilość turystów odwiedziła w 2007 roku uzdrowiska i deltę Dunaju.

Wykres 6. Przyjazdy turystów do poszczególnych regionów w 2007 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.insse.ro

Na wykresie 6 można zaobserwować jak rozkłada się cały ruch turystyczny w poszczególnych regionach, uwzględniający zarówno turystów zagranicznych, jak i krajowych. Widoczne są różnice w strukturze wybieranych kierunków obydwu kategorii turystów, co możemy zaobserwować na wspomnianym wykresie. Aspekt rozłożenia krajowego ruchu turystycznego będzie omówiony w dalszej części pracy i aby uniknąć powtórzeń, autor nie wyciąga głębszych wniosków płynących z wykresu 6 w opisywanym podrozdziale.

1.3. Turystyka wyjazdowa.

Liczba wyjazdów międzynarodowych rośnie z roku na rok. Rumunia zanotowała największe wzrosty wyjazdów w latach 2007 i 2008, które w obu przypadkach wynosiły ponad 2 mln. Niewątpliwie, tak duży wzrost związany był z przyjęciem Rumunii do Unii Europejskiej, co ma związek z licznymi ułatwieniami w ruch granicznym i nie tylko. Wpłynęło to na uformowanie się tendencji wzrostowej, która trwa już od roku 2006. Przemiany w obrębie liczby wyjeżdżających ilustruje wykres 7.

Wykres 7. Międzynarodowe wyjazdy Rumunów zarejestrowane na granicach (w tys.).
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.insse.ro

Rumuni nie tylko coraz częściej wyjeżdżają, ale również korzystają z usług biur podróży. Zestawiając ze sobą rok 2004 i 2007 można zauważyć wzrost imprez organizowanych przez biura podróży o prawie 300%. Ten fakt jest pocieszający dla potencjalnych przedsiębiorców turystycznych tym bardziej, że ogólnoeuropejskie prognozy wskazują na spadek znaczenia biur w organizowaniu imprez.

Tabela 12. Wjazdy organizowane przez biura podróży do poszczególnych kontynentów i krajów.
Źródło: www.insse.ro

Kontynent / kraj	Turyści (w tys.)				Średni pobyt (dni)			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Europa	182	260	433	548	6,8	6,5	6,3	6,0
Austria	...	12	21	32	...	5,3	5,3	5,1
Bułgaria	3	6	36	70	5,2	4,6	5,3	5,7
Chorwacja	2	3	7	15	8,1	7,7	7,1	6,6
Francja	13	14	20	21	7,8	7,5	7,0	6,4
Niemcy	5	12	9	11	6,4	5,7	5,7	6,1
Grecja	43	72	122	132	7,3	7,4	7,2	7,3
Włochy	26	31	50	48	7,0	6,8	7,0	6,0
Hiszpania	...	28	41	38	...	8,0	6,7	6,6
Turcja	27	26	45	65	6,8	6,8	7,2	7,0
Ukraina	...	3	15	14	5,5	2,0	1,3	1,9
Węgry	10	15	25	46	3,0	2,5	2,2	2,4
Inne k. Europy	53	38	42	56	6,7	6,0	6,5	6,1
Afryka	24	18	28	50	8,2	7,9	7,5	7,8
Egipt	15	11	11	20	8,2	8,0	7,6	7,8
Tunezja	...	5	16	28	...	7,7	7,4	7,8
Inne k. Afryki	9	2	1	2	8,2	8,1	7,7	9,5
Inne kontyn.	10	13	15	16	8,9	9,1	8,8	9,0
Razem	216	291	476	614	6,6	7,0	6,7	6,4

Tabela 11 pokazuje również zmianę średniej długości pobytu na przestrzeni czterech prezentowanych lat. W przypadku Europy, utrzymywała ona tendencję spadkową by w 2007 roku osiągnąć wartość 6,0 dni. Coraz popularniejsza w Europie staje się moda na krótsze, ale częstsze wyjazdy, która przenika również do Rumunii. Im dalszy wyjazd, tym dłuższy pobyt, dlatego średnie dotyczące innych kontynentów są wyższe. Wspomniane średnie, w przypadku innych kontynentów oraz bardziej odległych od Rumunii krajów Europy, stabilizują się na podobnym poziomie lub wręcz spadają, np. w odniesieniu do Hiszpanii. Ma to niewątpliwie związek z rozwojem komunikacji, a przede wszystkim z rosnącą popularnością transportu lotniczego, który pozwala przemieścić się w szybkim czasie na dużą odległość i to w znacznie niższej cenie niż parę lat temu (zanim popularność zdobyły tanie linie lotnicze). Wynikiem przedstawionych faktów, ogólna długość wyjazdów organizowanych przez biura podróży dla rumuńskich turystów, w roku 2007 jest niższa niż w latach 2005 oraz 2006 i wynosi 6,4 dnia.

Rumuni najczęściej odwiedzają kraje europejskie. Najwięcej odwiedzin zanotowała w 2007 roku Grecja, a wartość ta przewyższyła liczbę odwiedzin jakiegokolwiek z krajów ościennych. Rumunii często również odwiedzali Turcję, Włochy i Hiszpanię. Taki wybór jest uzasadniony, gdyż kraje te znane są z dużej ilości nadmorskich kurortów, a tereny nadmorskie są popularne wśród rumuńskich turystów³³.

Spośród krajów sąsiedzkich, najczęściej w 2007 roku Rumunii odwiedzali Bułgarię i Węgry. W pierwszym wypadku duże znaczenie miała popularność wybrzeża Morza Czarnego, którego znacznie więcej znajduje się w Bułgarii, a w drugim znaczącą rolę odegrały powiązania historyczne i kulturowe. Szczególnie w Transylwanii jest duża ilość węgierskiej mniejszości narodowej, a sama kraina przez długie stulecia należała do Węgier i dopiero po I Wojnie Światowej została administracyjnie przyznana Rumunii.

Warto zwrócić uwagę na wyjazdy rumuńskich turystów poza Europę. Najczęściej podróżowali w 2007 roku do afrykańskich krajów: Egiptu i Tunezji.

Tabela 13. Rodzaj transportu wybierany przez rumuńskich podróżnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.insse.ro

Rodzaj transportu	Lata					
	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Drogowy	5584	6010	6001	7418	8762	103812
Kolejowy	56	224	222	237	247	259
Lotniczy	593	687	881	1225	1944	2404
Wodny	64	51	36	26	27	28
Razem	6497	6972	7140	8906	10980	13072

Spośród rodzajów transportu Rumuni najczęściej wybierali transport drogowy, który na przestrzeni trzech lat, od 2006 do 2008, szybko się rozwinął. Jeszcze większy wzrost zanotował transport lotniczy, z którego w 2008 roku skorzystało 2,404 mln. rumuńskich podróżnych. Coraz więcej Rumunów również korzystało z usług kolei. Niewielką, aczkolwiek na przestrzeni ostatnich trzech badanych lat wyrównaną, popularnością cieszył się transport wodny.

³³ Patrz: wykres 9.

Wykres 8. Cele wyjazdów zagranicznych Rumunów w 2007 roku.
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.insse.ro

Wykres 8 pokazuje charakter wyjazdów zagranicznych podejmowanych przez Rumunów. W przeważającej części, bo aż w 88%, są to wyjazdy wakacyjne, z których prawie 42% to odwiedziny bliskich i rodziny³⁴. Wyjazdy biznesowe stanowią 12% i są podejmowane głównie do Włoch, Niemiec i Hiszpanii³⁵.

1.4. Turystyka krajowa.

Wykres 9. Wyjazdy krajowe Rumunów.
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.insse.ro

W 2007 roku liczba wyjazdów krajowych Rumunów zwiększyła się o ponad 2,5 miliona. Biorąc pod uwagę omawiane w poprzednim podrozdziale wyjazdy zagraniczne, można stwierdzić, że rok 2007 był okresem znacznego ożywienia aktywności turystycznej w ogóle. Przypuszczalnie wydarzenia polityczne roku 2007 również miały wpływ na kształtowanie się krzywej wyjazdów krajowych, choć nie tak duży, jak w przypadku wyjazdów zagranicznych.

³⁴ www.insse.ro

³⁵ Ibidem.

Wykres 10. Wyjazdy krajowe Rumunów i ich kierunki w 2007 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.insse.ro

Wykres 10 przedstawia najczęściej wybierane przez Rumunów kierunki turystyczne w 2007 roku. Wyraźnie widać różnicę pomiędzy preferencjami dotyczącymi kierunku wyjazdów zagranicznych i krajowych. Kurorty nadmorskie nie odgrywały już tak znaczącej roli, na wysokiej pozycji plasowały się góry, a znacznie popularniejsze w turystyce krajowej są uzdrowiska. Wyjazdy krajowe są często krótkotrwałe oraz spełniają funkcję regeneracji psychicznej i odpoczynku od zgiełku miast. Dlatego tak dużą popularnością cieszą się góry. Najwyższą liczbę osiągnęły wyjazdy zaklasyfikowane do kategorii „inne regiony”. Świadczy to o rozłożeniu krajowego ruchu turystycznego w Rumunii, dużej ilości znajdujących się w różnych miejscach kraju atrakcji i większej świadomości o nich w porównaniu z turystą zagranicznym. Ponadto, do tej kategorii zaliczymy wyjazdy do krewnych i znajomych, które najczęściej odbywają się na terenie kraju.

Wykres 11. Regiony turystyczne wybierane przez rumuńskich turystów w wyjazdach krajowych organizowanych przez biura podróży w 2007 roku (turyści w tys.).

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.insse.ro

Inne tendencje wskazuje kolejny wykres. Preferencje rumuńskich turystów, dotyczące wybieranych w wyjazdach regionów, określone w nim zostały poprzez analizę imprez

organizowanych przez biura podróży. Analizując dane tylko z wykresu 11, odnieśliśmy mylne wrażenie na temat kierunków turystycznych preferowanych przez Rumunów. Natomiast, porównując wykresy 10 i 11 możemy stwierdzić, przy organizacji jakich wyjazdów korzystali oni z pomocy biur podróży. Turyści rumuńscy najczęściej zlecali organizację wyjazdów rekreacyjnych do kurortów nadmorskich, co nie odbiegło od europejskich tendencji. Wysoka pozycja uzdrowisk związana jest z typem klientów, którzy z takich ośrodków korzystają. Są to najczęściej osoby w podeszłym wieku, które nie wykazują często chęci do podejmowania działań związanych z organizacją wyjazdów turystycznych i wolą je zlecić komuś innemu. Stosunkowo duża ilość wyjazdów organizowanych do miast wynikało z dużego udziału imprez objazdowych w ofertach biur podróży, które tego typu atrakcje często zawierają. W kontekście wykresu 10, zdecydowanie mniej popularne jest organizowanie wyjazdów w góry. Najmniejszym zainteresowaniem cieszą się wyjazdy do ośrodków pielgrzymkowych, co jednak nie świadczy o braku zainteresowania czy niewielkiej religijności, ale częstym organizowaniu pielgrzymek na własną rękę – podobnie jak wycieczek górskich.

Wykres 12. Główni organizatorzy turystyki krajowej w Rumunii w 2007 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.insse.ro

Pomimo, że w stosunku do lat poprzednich w 2007 roku Rumunii częściej korzystali z pomocy biur podróży, to dalej udział organizatorów w całości zorganizowanych imprez był niewielki i wyniósł tylko 3%. Największa ilość wyjazdów została zorganizowana, w opisywanym roku, w przytłaczającej większości na własną rękę stanowiąc aż 93%. Niewielkie wartości procentowe prezentowane przez pozostałe kategorie mogą świadczyć o niewielkiej popularności turystyki socjalnej.

Wykres 13. Długość wyjazdów krajowych na podstawie noclegów w 2007 roku.
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.insse.ro

Powyższy diagram prezentuje długość wyjazdów, jakie podjęli Rumuni w obrębie swojego kraju w 2007 roku. Największą popularnością cieszą się wyjazdy krótkoterminowe, najczęściej weekendowe. Również spora ilość ludzi wybiera wyjazdy zbliżone długością trwania do tygodnia. Obydwie kategorie wyrażają wspomnianą wcześniej tendencję do wyjazdów krótszych, ale częstszych. Zdecydowanie mniejsza ilość Rumunów wyjeżdża na pobyty dłuższe niż 8 noclegów.

Tabela 14. Obiekty noclegowe wykorzystywane przez Rumunów w turystyce krajowej w 2007 roku (w tys.).

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.insse.ro

Obiekty noclegowe	2003	2004	2005	2006	2007
Razem	3952	4280	4375	4836	5421
Hotele i Motele	3170	3342	3419	3735	4109
Hotele dla młodzieży	2	15	24	41	52
Hostele	24	36	33	29	47
Zajazdy	4	4	4	5	4
Schroniska górskie	88	72	59	68	89
Kampanie i domki letniskowe	94	102	69	83	94
Bungalowy i wille	156	181	204	221	244
Obozowiska szkolne	194	183	128	118	105
Miejskie pensjonaty	135	198	263	314	388
Wiejskie pensjonaty	77	132	152	199	269
Obiekty postojowe	6	14	16	14	14
Ośrodki wypoczynkowe	1	1	3	2	4
Zakwaterowanie na statkach	1	0	1	1	2

Jak widać na powyższej tabeli, rumuńscy turyści najczęściej korzystali z hoteli, a ich popularność stale rosła na przestrzeni badanych lat. Drugie miejsce w kolejności, choć o dużo mniejszych ilościach zanotowanych noclegów, zajmują dynamicznie rozwijające się pensjonaty miejskie i wiejskie. Warto również podkreślić konkurujące z nimi bungalowy i wille. Niewielkie ilości noclegów udzielały zajazdy, ośrodki wypoczynkowe i statki.

Skutkiem coraz mniej popularnej turystyki socjalnej, zmniejszał się udział obozowisk szkolnych.

1.5. Zatrudnienie w turystyce.

Tabela 15. Liczba zatrudnionych w 2008 roku (w tys.).

Źródło: www.intur.pl

	Cała gospodarka				w tym sektor "Hotele i restauracje"				w tym: sektor "Zakwaterowanie turystyczne"			
	2008 I kw	2008 II kw	2008 III kw	2008 IV kw	2008 I kw	2008 II kw	2008 III kw	2008 IV kw	2008 I kw	2008 II kw	2008 III kw	2008 IV kw
Bułgaria	3290	3372	3417	3364	.	.	.	.	.	.	.	.
Czechy	4958	5003	5015	5033	180	175	178	175	50	47	45	46
Dania	2816	2871	2868	2860	82	80	80	87	17	18	20	18
Niemcy	38338	38472	39350	39359	1468	1460	1491	1464	360	383	390	398
Estonia	656	657	661	653	22	26	25	25	.	8	9	9
Grecja	4512	4583	4590	4554	288	325	340	307	54	83	95	68
Hiszpania	20402	20425	20346	19857	1396	1473	1531	1410	299	335	369	313
Francja	25830	26028	26205	25954	853	877	935	828	234	235	275	218
Włochy	23170	23581	23518	23349	1125	1234	1246	1113	214	255	291	226
Cypr	380	384	382	386	22	26	27	28	9	12	13	12
Łotwa	1138	1142	1133	1086	32	36	32	24	.	.	.	.
Litwa	1510	1525	1538	1507	37	42	43	33	6	9	8	.
Węgry	3844	3868	3924	3881	157	155	167	167	35	37	37	34
Malta	158	160	163	160	13	14	14	13	8	9	9	8
Holandia	8502	8580	8624	8665	349	351	338	334	70	82	79	74
Austria	4016	4108	4138	4097	255	247	266	236	95	90	105	87
Polska	15515	15689	15990	16005	299	.	.	.	89	.	.	.
Portugalia	5191	5228	5196	5176	309	316	328	324	56	64	62	61
Rumunia	9119	9493	9627	9237	148	164	162	143	39	48	50	39
Słowacja	2391	2405	2473	2466	110	107	108	106	26	25	31	30
Finlandia	2474	2574	2566	2509	85	94	91	86	15	17	17	17
Chorwacja	1591	1638	1681	1633	84	89	101	83	25	30	40	32
Turcja	20162	22276	22508	21315	963	1037	1018	971	.	.	.	.

Islandia	173	180	181	174	6	7	7	6	1	2	2	2
Norwegia	2488	2523	2532	2513	65	70	70	68	22	25	26	24

Średnie zatrudnienie w całej rumuńskiej gospodarce wyniosło w 2008 roku około 9,369 mln. Zatrudnionych w sektorze „Hotele i restauracje” było około 154 tys. osób, a stanowiło to w przybliżeniu 1,64% zatrudnionych w gospodarce. Z kolei w sektorze „Zakwaterowanie turystyczne” zatrudnionych było średnio 44 tys. osób, co stanowiło około 0,47% dla całej gospodarki. Podane wartości znacznie różnią się od średnich, które prezentują kraje rozwinięte gospodarczo i turystycznie, takie jak: Francja, Hiszpania czy Włochy. Z drugiej jednak strony, są nie wiele niższe od średnich europejskich. Zatrudnienie w sektorze „Zakwaterowanie turystyczne” stanowiło 28,6% zatrudnienia w obrębie sektora „Hotele i restauracje”. Podany odsetek jest typowy dla obecnej tendencji w Europie, która wykazuje, że zatrudnienie w sektorze turystycznej bazy noclegowej stanowi ponad 25% zatrudnienia w sektorze „hotele, restauracje i catering” oraz ponad 1% zatrudnienia na całym rynku pracy w Unii Europejskiej.

1.6. Prognoza turystyczna w kontekście trendów światowych i europejskich.

Według prognoz UNWTO przyjazdy turystów do Europy będą wzrastać lecz już nie w tak dużym tempie, jak kilkanaście lat temu. Średnie tempo wzrostu przyjazdów dla Europy, obliczone dla lat 2004 – 2020, wynosi 3%³⁶. Niestety, spośród różnych regionów turystycznych Europy, region Europa Środkowo – Wschodnia prezentuje się słabo, osiągając w 2006 roku 1%. W każdym razie, liczba turystów wzrasta i będzie wzrastać, co jest optymistycznym znakiem dla rynku turystycznego Rumunii. Najprawdopodobniej, Rumunia utrzyma tendencje wzrostowe dotyczące zarówno przyjazdów, jak i emisji turystycznej. Bardzo sprzyjającym wydarzeniem dla ruchu turystycznego było przyjęcie kraju do UE, co wprowadziło szereg ułatwień dla ruchu turystycznego. Na fali tego wydarzenia liczba wyjazdów i przyjazdów będzie wzrastać. Na poprawę recepcji turystycznej będzie miał wpływ stopniowy rozwój komunikacji, zagospodarowania turystycznego oraz coraz aktywniejsza promocja Rumunii w Europie. Ponadto, Rumunia nie jest jeszcze dobrze spenetrowanym krajem Europy, co oddala zagrożenie spadku przyjazdów z powodu wahań mody, jak czasami dzieje się w przypadku dużych i znanych ośrodków.

UNWTO określiło najbardziej popularne segmenty rynku turystycznego do roku 2020. Autor przytacza te, które mogą być istotne dla rozwoju turystyki w Rumunii [5]:

- Słońce i plaża – pod tym względem kraj ma do zaoferowania kurorty nad Morzem Czarnym.
- Wyjazdy sportowo – rekreacyjne – w szczególności są to wyjazdy zimowe na narty. Ze względu na duży obszar o górzystym ukształtowaniu, Rumunia posiada w tym segmencie duże możliwości.
- Przygoda – bardzo duże możliwości ze względu na ukształtowanie terenu, różnorodność środowiska oraz dużą ilość słabo zaludnionych, dzikich, autentycznych i nieskażonych miejsc.
- Turystyka przyrodnicza – ogromny potencjał. Wynika z różnorodności ekosystemów od delty Dunaju po najwyższe szczyty Karpat.
- Turystyka na obszarach wiejskich – sprzyja jej rozwojowi duża ilość regionów wiejskich o barwnym i wciąż żywym folklorze.

³⁶ www.intur.pl

Według prognoz, turyści będą prezentować różne postawy³⁷. Spośród korzystnych dla rozwoju turystyki rumuńskiej warto wymienić: zwiększona aktywność, chłonność świata i różnych kultur, wzrost liczby wyjazdów w kosztem ich długości oraz wrażliwość na problemy środowiska przyrodniczego i społecznego. Do realizacji tych postaw Rumunia znakomicie się nadaje. Kraj jest bardzo atrakcyjny pod względem kulturowym, przyrodniczym i społecznym a ponadto, nie jest odległym zakątkiem dla dużej ilości Europejczyków. Do postaw, które mogą ograniczyć rozwój i wpływy turystyki należą: samodzielność turystów, oczekiwanie najwyższej jakości za dobrą cenę i ogólne zorientowanie na jakość. Samodzielność może ograniczyć zarobki biur podróży, a wysokie wymagania jakościowe turystów mogą stanowić poważny problem dla jeszcze rozwijającej się infrastruktury turystycznej.

Należy jeszcze wspomnieć o podstawowych trendach ogólnoswiatowych³⁸. Na rozwój turystyki będzie miał wpływ ogólny wzrost liczby ludności świata oraz wzrost poziomu zamożności. Ilość środków w gospodarstwach domowych jest istotna, gdyż turystyka, rozpatrywana jako dobro, nie jest dobrem podstawowym. W związku z tym, nie jest nabywana w pierwszej kolejności jako dobro niezbędne. Innymi słowy, turystyka zaspokaja przede wszystkim potrzeby wyższego rzędu, które występują dopiero po zaspokojeniu potrzeb podstawowych. Dlatego w zdecydowanej większości przypadków, aktywność turystyczna występuje obok stabilizacji finansowej. Ponadto, wzrasta ilość globalnych migracji, a ludność w nich uczestnicząca będzie odczuwała tęsknotę i więź z krajem ojczystym, co przełoży się na większą ilość podróży. Rozwój technologii wpłynie na obniżenie kosztów podróży, a rozwój i zmiany w sferze transportu na zwiększenie ilości podróży. Bardzo ważnym wydarzeniem było wprowadzenie i rozwój tanich linii lotniczych, co nie tylko spowodowało pojawienie się nowych i tańszych połączeń, ale również reakcję konkurencji w postaci obniżenia cen, itp.

Istnieją jednak trendy, które będą ograniczały światowy ruch turystyczny³⁹. Należą do nich przede wszystkim terroryzm, wywołujący strach przed podróżowaniem, czy też rosnące ceny ropy naftowej.

Dla lepszego zobrazowania szans, zagrożeń oraz możliwości rozwoju dla rumuńskiej turystyki, autor sporządził skróconą analizę SWOT.

Mocne strony:

- Duży potencjał dla rozwoju turystyki przyrodniczej w postaci różnorodnych ekosystemów zarówno górskich, jak i wodnych, często chronionych prawnie jak np. delta Dunaju – rezerwat biosfery UNESCO.
- Spore możliwości dla rozwoju wszelkich form turystyki aktywnej oraz rekreacji ruchowej. Między innymi ze względu na dużą górzystość kraju.
- Obecność licznych minerałów, które stały się podstawą dla wielu uzdrowisk.
- Bogactwo kulturowe, folklorystyczne i historyczne terenów Rumunii
- Duża ilość atrakcji antropogenicznych, które w wielu przypadkach zostały uhonorowane wpisem na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO
- Rozłożenie atrakcji turystycznych na terenie całego kraju oraz ich uniwersalność, która daje możliwość rozwoju niemal każdego rodzaju turystyki.

Słabe strony:

³⁷ Ibidem.

³⁸ www.pot.gov.pl

³⁹ Ibidem.

- Za małą świadomość obywateli i rządu rumuńskiego dla roli czystego środowiska oraz wciąż niewystarczająca ilość działań w kierunku jego ochrony.
- Liczne nieusunięte pozostałości czasów komunistycznych, które niekorzystnie odznaczają się w krajobrazie.
- Zły stan infrastruktury drogowej i brak autostrad.
- Niewystarczający standard infrastruktury turystycznej.
- Słabo rozwinięta informacja turystyczna.

Szanse:

- Wykorzystywanie środków unijnych.
- Rozwój gospodarczy, wzrost PKB i ogólnego poziomu życia w Rumunii.
- Promocja Rumunii za granicą zarówno jako całego kraju, jak i wyjątkowości poszczególnych regionów.
- Poprawienie infrastruktury drogowej oraz turystycznej.
- Wzrost poziomu świadczonych usług.
- Wzrastająca orientacja działań na turystykę oraz świadomość jej znaczenia jako gałęzi gospodarki.
- Rozwój transportu, szczególnie lotniczego.

Zagrożenia:

- Wciąż obecne w ludzkiej mentalności niekorzystne stereotypy dotyczące Rumunów.
- Brak funduszy na przeprowadzenie niezbędnych modernizacji i inwestycji.
- Kataklizmy oraz międzynarodowy terroryzm.
- Duża konkurencja na rynku turystycznym oraz wysoka pozycja bogatszych konkurentów.

Pomimo istniejących trudności i zagrożeń Rumunia ma duży potencjał turystyczny. Prognozy są sprzyjające, dlatego z pewnością najbliższe lata przyniosą postępy kraju na drodze rozwoju turystyki.

Rozdział IV. Znaczenie rumuńskiego rynku turystycznego dla Polski⁴⁰.

Tabela 16. Przyjazdy do Polski w latach 2005 - 2008 (w tys.).

Źródło: www.intur.com.pl

	Przyjazdy			
	2005 rok	2006 rok	2007 rok	2008 rok
Ogółem	64606,1	65114,9	66207,8	59 935
15 UE	39502,3	39622,5	40 823	37 205
Niemcy	37436,3	37192,1	38102,7	34 630
Wielka Brytania	345,1	455,4	548,1	555
Holandia	334,7	409,9	362,9	355
Austria	282,2	304,0	317,8	320
Włochy	247,0	276,2	326,7	275
Francja	219,6	229,9	258,0	240
Szwecja	213,7	224,0	222,0	210
Dania	112,4	134,4	149,9	130
Hiszpania	72,6	88,9	118,5	110
Belgia	71,9	91,4	115,2	110
Irlandia	39,7	69,3	118,8	90
Finlandia	68,1	76,7	81,8	80
Portugalia	27,3	36,7	70,9	70
Grecja	28,8	30,6	25,4	30
Luksemburg	3,3	3,0	4,5	0
Nowe kraje EU	13493,6	13032,6	13086,4	14 705
Czechy	7855,4	7101,5	7292,1	7 820
Słowacja	3378,1	3421,9	3209,9	3 740
Litwa	1344,2	1459,4	1391,7	1 930
Łotwa	345,0	409,7	484,6	540
Węgry	248,7	268,1	273,0	255
Estonia	156,1	185,6	236,1	185
Rumunia	78,2	95,0	98,9	120
Bułgaria	61,2	65,6	73,1	95
Słowenia	22,4	22,6	24,8	20

⁴⁰ Rozdział opracowano na podstawie pozycji: 5 i 9.

Cypr	2,4	2,1	1,4	0
Malta	1,9	1,2	0,9	0
Sąsiedzi spoza Schengen	10528,5	11275,9	10 93,6	6 740
Ukraina	5278,9	5641,9	5443,8	3 320
Białoruś	3650,8	3911,8	3861,4	2 130
Rosja	1598,8	1722,2	1626,4	1 290
Główne kraje zamorskie	516,8	561,9	567,5	500
USA	339,7	353,5	331,0	270
Kanada	62,8	72,3	78,0	80
Korea Płd	39,4	53,2	63,8	63
Australia	35,4	41,9	47,2	45
Japonia	39,5	40,9	47,5	42
Reszta świata	564,4	622,1	799,0	785
Norwegia	81,2	101,9	142,4	145
Izrael	65,8	66,3	78,2	65
Turcja	34,4	39,3	50,6	55
Pozostale	...	...	547	520

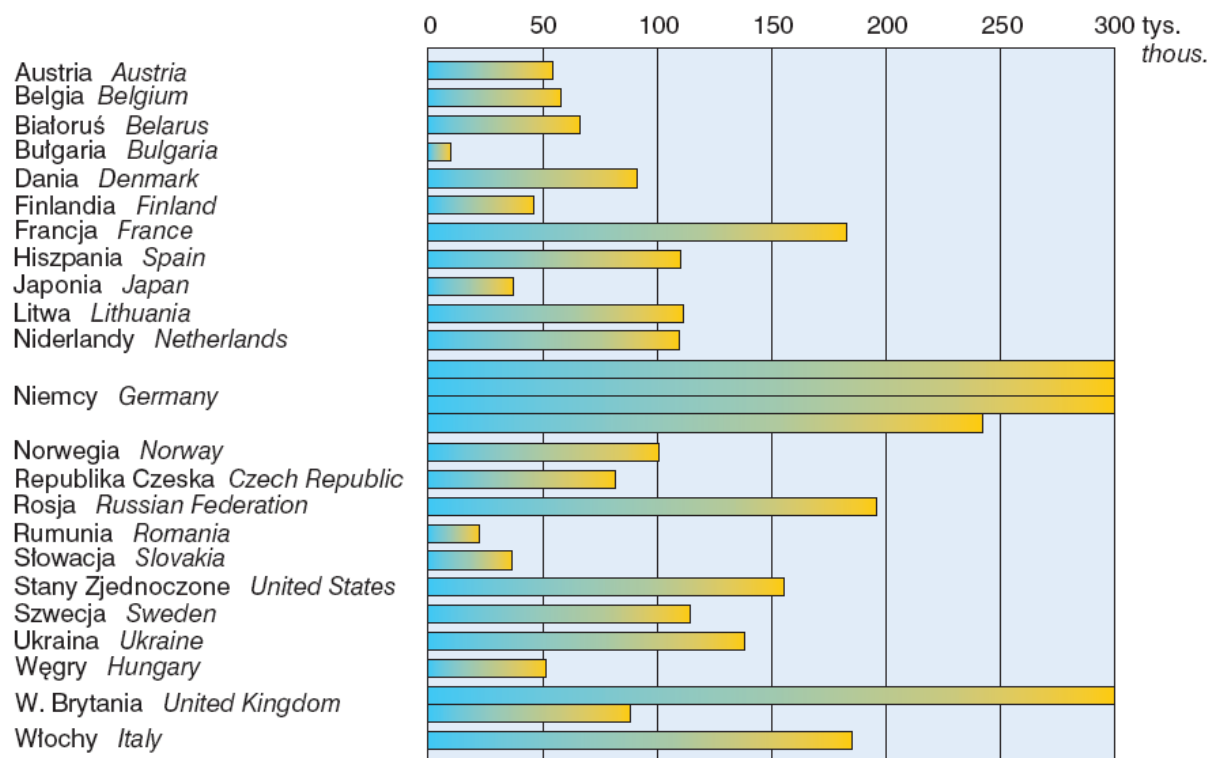
Rynek turystyczny Rumunii nie ma większego znaczenia dla Polski. Niestety, dokładne określenie jego wpływu i znaczenia pod wieloma względami jest niemożliwe, ponieważ większość polskich statystyk Rumunii nie uwzględnia.

Tabela 15 zawiera dane dotyczące ilości przyjeżdżających do Polski cudzoziemców pod względem narodowości. Rumunia generuje niewielką ilość przyjezdnych, nawet w stosunku do innych krajów Europy Środkowo – Wschodniej. Warto jednak podkreślić, że w 2008 roku do Polski z Rumunii przyjechało ok. 120 tys. osób, a było to o ponad 30 tys. więcej niż w roku poprzednim. Jak możemy z tabeli wyczytać, z roku na rok liczba przyjezdnych z tego kraju wzrasta.

Dane dotyczące przyjazdów Polaków do Rumunii możemy wyczytać z wcześniej prezentowanej tabeli 10. Jak z niej wynika, ilość przyjezdnych z Polski w 2007 roku Rumunia szacuje na 191 tys., co stanowi o znacznym wzroście w stosunku do lat 2005 i 2006. Również ta wartość, w stosunku do wyjazdów Polaków do innych krajów, nie jest duża.

Wykres 14. Turyści zagraniczni z wybranych krajów korzystający z noclegów turystycznego zakwaterowania zbiorowego w Polsce w roku 2008.

Źródło: www.stat.gov.pl

Analogicznie do liczby przyjazdów, ilość noclegów wykupionych przez Rumunów w obiektach zakwaterowania zbiorowego w 2008 roku w Polsce była niewielka. Zestawiając tabelę 15 i wykres 13 można zauważyć, że zaledwie około 20% przyjezdnych z Rumunii korzystało z obiektów zakwaterowania zbiorowego. Jeżeli tą wartość porównamy do takich krajów jak np.: Wielka Brytania, Włochy czy Francja możemy stwierdzić, że jest niewielka. Natomiast, ten stosunek jest korzystniejszy dla Polski, lub jest porównywalny, do wskaźników Czech, Słowacji czy Węgier. Im bardziej odległy kraj i zamożniejsze społeczeństwo, tym częściej przyjezdni korzystają z zakwaterowania zbiorowego. Rumunia, wbrew pozorom, jest krajem nieodległym a jej społeczeństwo nie należy do najbogatszych w Europie. Dodatkowo, istotną rolę odgrywa handel przygraniczny oraz relacje rodzinne i przyjacielskie. Dzięki nim przyjezdni korzystają z zakwaterowania u znajomych i bliskich omijając obiekty noclegowe. Te relacje są jednak najsilniejsze w krajach ościennych, dlatego ich występowanie zostało tylko zaznaczone.

Rozdział V. Podsumowanie i określenie charakteru rynku.

. Na podstawie wykresu 14, możemy określić charakter rynku turystycznego Rumunii. Na przestrzeni badanych lat, posiadał on cechy zarówno rynku emisyjnego, jak i recepcyjnego. Od roku 2005 do 2008 zaznaczyła się przewaga emisji nad recepcją, ale ze względu na wysoką wartość przyjazdów do kraju, nie możemy jednoznacznie określić rynku rumuńskiego jako emisyjny. Na stan roku 2008, jest to raczej rynek o cechach obojga z rodzajów, ze wskazaniem na emisję.

Wykres 15. Stosunek przyjazdów obcokrajowców do Rumunii i wyjazdów Rumunów za granicę (w tys.).
Źródło: www.insse.ro

Rumunia na dzisiaj jest krajem, który nie odgrywa dużej roli na europejskim rynku turystycznym. Ogromnym bodźcem dla rozwoju gospodarki było przystąpienie kraju do Unii Europejskiej 1 stycznia 2007 roku, które do tej pory nie pozostaje bez wpływu również na turystykę. Pomimo niewielkiego znaczenia rynku rumuńskiego w skali Europy, zarówno liczba wyjazdów zagranicznych, jak i przyjazdów cudzoziemców, rośnie z biegiem lat. Wzrasta również ilość organizowanych przez biura podróży imprez turystycznych. Te zmiany są bardzo obiecujące i dobrze rokują na przyszłość.

Wspomniane wskaźniki w stosunku do liczby mieszkańców, powierzchni kraju oraz ilości atrakcji turystycznych, nie są duże. Na stosunek Europejczyków do Rumunów niekorzystnie wpływają dawno już nieaktualne lub nieprawdziwe stereotypy. Często również Rumunów utożsamia się z Cyganami, a to zupełnie inna grupa etniczna. Kraj w dużej mierze jest rajem dla koneserów, miłośników architektury, sztuki, kultury i etnografii słabo poznanym przez dużą większość Europejczyków. Ma jednak ogromny potencjał tkwiący w dużej ilości i jeszcze większym zróżnicowaniu atrakcji turystycznych. Aby efektywniej walczyć z stereotypami, uświadomić atrakcyjność kraju obywatelom Europy i Świata Rumunii potrzebna jest intensywna promocja poza granicami i rozwój informacji turystycznej na miejscu. Bardzo ważnym aspektem jest rozbudowa i modernizacja szeroko rozumianej infrastruktury, zarówno drogowej, jak i turystycznej. Powinno to wpłynąć nie tylko na wzrost ilości przyjezdnych, zmianę ich struktury i profilu oraz na łagodzenie zjawiska sezonowości. Jeszcze musi upłynąć wiele lat zanim rumuński rynek turystyczny zajmie mocną pozycję w Europie i będzie w stanie godnie konkurować z dobrze rozwiniętymi rynkami europejskimi.

Bibliografia.

Strony internetowe

1. <http://bukareszt.trade.gov.pl>
2. <http://otp-airport.ro>
3. <http://pl.wikipedia.org>
4. www.insse.ro
5. www.intur.com.pl
6. www.mojeprzeloty.pl
7. www.pot.gov.pl
8. www.rumunia.pl
9. www.stat.gov.pl
10. www.tpr.pl
11. www.wttc.org

Literatura

12. Figiel Stanisław, Krzywda Piotr; „Przewodnik po północnej Rumunii. Bukowina, Maramuresz”. Oficyna Wydawnicza „Rewasz”, Pruszków 2010.
13. Galusek Łukasz, Dumitru Aleksandru, Poller Tomasz; „Transylwania. Twierdza rumuńskich Karpat”. Wydawnictwo Bezdroża, Kraków 2003.
14. Galusek Łukasz, Jurecki Michał, Dumitru Aleksandru; „Rumunia, mozaika w żywych kolorach, oraz Mołdowa”. Wydawnictwo Bezdroża, Kraków 2007.
15. Jurecki Michał; „Bukowina, kraina łagodności”. Wydawnictwo Bezdroża, Kraków 2001.

Spis tabel

- Tab. 1. Ogólne dane makroekonomiczne.
- Tab. 2. Rodzaje, liczba i pojemność obiektów noclegowych w Rumunii w 2007 roku.
- Tab. 3. Struktura obiektów noclegowych według ich standardu w roku 2007.
- Tab. 4. Przyjazdy turystów zagranicznych do krajów Europy Środkowo - Wschodniej.
- Tab. 5. Wpływy z turystyki międzynarodowej w Europie Środkowo - Wschodniej (w mld. USD).
- Tab. 6. Liczba hoteli i obiektów typu hotelowego w krajach Europy Środkowo - Wschodniej.
- Tab. 7. Noclegi turystów zagranicznych w rumuńskich obiektach noclegowych (w tys.).
- Tab. 8. Liczba nierezydentów (w tys.) nocujących w hotelach i obiektach typu hotelowego w krajach Europy Środkowo - Wschodniej.
- Tab. 9. Liczba nierezydentów (w tys.) nocujących w pozostałych obiektach zakwaterowania zbiorowego w krajach Europy Środkowo - Wschodniej.
- Tab. 10. Rynki generujące największą ilość odwiedzających Rumunię.
- Tab. 11. Rodzaj transportu wybierany przez odwiedzających zagranicznych (w tys.).
- Tab. 12. . Wyjazdy organizowane przez biura podróży do poszczególnych kontynentów i krajów.
- Tab. 13. Rodzaj transportu wybierany przez rumuńskich podróżnych.
- Tab. 14. Obiekty noclegowe wykorzystywane przez Rumunów w turystyce krajowej w 2007 roku (w tys.).
- Tab. 15. Liczba zatrudnionych w 2008 roku (w tys.).
- Tab. 16. Przyjazdy do Polski w latach 2005 - 2008 (w tys.).

Spis wykresów

- Wyk. 1. Liczba turystów zagranicznych odwiedzających Rumunię (w tys.).
- Wyk. 2. . Przyjazdy do Rumunii z wybranych krajów UE w 2004 roku.
- Wyk. 3. Przyjazdy do Rumunii z USA, UE i krajów sąsiednich w latach 1998 - 2004.
- Wyk. 4. Procentowy udział rynków w przyjazdach do Rumunii w 2007r.
- Wyk. 5. Przyjazdy turystów zagranicznych do poszczególnych regionów w 2007.
- Wyk. 6. Przyjazdy turystów do poszczególnych regionów w 2007 roku.
- Wyk. 7. Międzynarodowe wyjazdy Rumunów zarejestrowane na granicach (w tys.).
- Wyk. 8. Cele wyjazdów zagranicznych Rumunów w 2007 roku.
- Wyk. 9. Wyjazdy krajowe Rumunów.
- Wyk. 10. Wyjazdy krajowe Rumunów i ich kierunki w 2007 roku.
- Wyk. 11. Regiony turystyczne wybierane przez rumuńskich turystów w wyjazdach krajowych organizowanych przez biura podróży w 2007 roku (turyści w tys.).
- Wyk. 12. Główni organizatorzy turystyki krajowej w Rumunii w 2007 roku.
- Wyk. 13. Długość wyjazdów krajowych na podstawie noclegów w 2007 roku.
- Wyk. 14. Turyści zagraniczni z wybranych krajów korzystający z noclegów turystycznego zakwaterowania zbiorowego w Polsce w roku 2008.
- Wyk. 15. Stosunek przyjazdów obcokrajowców do Rumunii i wyjazdów Rumunów za granicę (w tys.).

Spis rysunków

- Rys. 1. Położenie Rumunii.
- Rys. 2. Regiony historyczne Rumunii.
- Rys. 3. Cerkiew w Humor.
- Rys. 4. Twierdza, Suczawa.
- Rys. 5. Delta Dunaju.
- Rys. 6. Zamek, Hunedoara.
- Rys. 7. Pałac w Sinaia.
- Rys. 8. Masyw Retezat.
- Rys. 9. System kolejowy Rumunii.